EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 1.7.2025
COM(2025) 352 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Devetnajsto letno poročilo za leto 2024 o izvajanju pomoči Unije v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Devetnajsto letno poročilo za leto 2024 o izvajanju pomoči Unije v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

1. UVOD

Uredba Sveta (ES) št. 389/2006[1] (v nadaljnjem besedilu: uredba o pomoči) je podlaga za zagotavljanje pomoči turški skupnosti na Cipru, v skladu s katero se zahteva letno poročanje Evropskemu parlamentu in Svetu. Cilj programa pomoči za turško skupnost na Cipru je olajšati ponovno združitev Cipra s spodbujanjem gospodarskega razvoja te skupnosti, pri čemer je posebna pozornost namenjena gospodarskemu povezovanju otoka, izboljšanju stikov in iskanju skupnih poti obeh skupnosti in z EU ter pripravam na izvajanje pravnega reda EU po rešitvi ciprskega vprašanja.

2. NAČRTOVANJE POMOČI

Med letom 2006 in koncem leta 2024 je bilo dejavnostim v okviru uredbe o pomoči namenjenih 726 949 162,93 EUR. Septembra 2024 je bil letnemu akcijskemu programu za leto 2024 dodeljen znesek v višini 39 471 756,30[2] EUR. Večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027 s skupnim proračunom 240 milijonov EUR je določil večletno perspektivo za program s stabilnim letnim financiranjem. Vendar je program pomoči, katerega namen je pripraviti in po potrebi olajšati popolno uporabo pravnega reda Evropske unije na območjih Republike Ciper, kjer vlada Republike Ciper ne izvaja dejanskega nadzora, po rešitvi ciprskega vprašanja, izredne in prehodne narave.

Uredba o pomoči in Uredba Sveta (EU, Euratom) 2020/2093 o večletnem finančnem okviru[3] določata revizijo v primeru ponovne združitve.

3. MEHANIZMI IZVAJANJA

Program se izvaja na tistih območjih Republike Ciper, kjer vlada Republike Ciper ne izvaja dejanskega nadzora (v nadaljnjem besedilu: območja, ki niso pod vladnim nadzorom) in kjer se pravni red Evropske unije v skladu s Protokolom 10 Pogodbe o pristopu začasno ne uporablja. Pomoč se izvaja z neposrednim in posrednim upravljanjem.

Komisija deluje v posebnih političnih, pravnih in diplomatskih razmerah. Odobritev pomoči v skladu z uredbo o pomoči ne pomeni priznavanja nobene druge oblasti na območjih razen vlade Republike Ciper. Za izvajanje programa so ob spoštovanju načel dobrega finančnega poslovodenja potrebne ad hoc ureditve. Med sprejetimi ukrepi so intenzivno spremljanje pogodb in zagotavljanje podpore upravičencem, revidirani plačilni pogoji in previden pristop k uporabi bančnih jamstev. Pomoč vključuje

---

[1] Uredba Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru in o spremembah Uredbe Sveta (ES) št. 2667/2000 o Evropski agenciji za obnovo (UL L 65, 7.3.2006, str. 5).

[2] Izvedbeni sklep Komisije z dne 3. septembra 2024 o sprejetju akcijskega programa za turško skupnost na Cipru za leto 2024 C(2024) 6106 – Sklep o programu pomoči za leto 2024 – Evropska Komisija.

[3] Uredba Sveta (EU, Euratom) 2020/2093 z dne 17. decembra 2020 o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 (UL L 433I, 22.12.2020, str. 11).

precejšen znesek nepovratnih sredstev, ki za svoje upravljanje terjajo intenzivno porabo virov.

Zaradi ponovne združitve po umiku začasne prekinitve njene uporabe v skladu s Protokolom 10 ob začetku veljavnosti celovite rešitve in za olajšanje izvajanja projektov, financiranih s programom pomoči, se mora turška skupnost na Cipru postopoma uskladiti s pravnim redom Evropske unije.

Komisija izvaja projekte, ki so izbrani prek urada za podporo programa EU na območjih Nikozije, ki niso pod vladnim nadzorom. Predstavništvo Komisije na Cipru organizira tudi srečanja, seminarje in tiskovne konference ter o temah obvešča ciprsko javnost po celotnem otoku, med drugim tudi o programu pomoči. Poleg tega informacijska točka EU, ki je financirana v okviru programa pomoči, izvaja številne ukrepe, povezane s komunikacijo in prepoznavnostjo, pri čemer zagotavlja informacije o politikah EU, prednostnih nalogah in ukrepih v podporo turški skupnosti na Cipru ter spodbuja evropsko kulturo.

4. IZVAJANJE V OBDOBJU POROČANJA

4.1. Splošni pregled

Komisija nadaljuje izvajanje uredbe o pomoči s splošnim ciljem podpreti ponovno združitev. V primeru celovite rešitve ciprskega vprašanja bo Svet na podlagi predloga Komisije soglasno odločil o potrebnih prilagoditvah navedene uredbe.

Podpora v letu 2024 je osredotočena na nadaljevanje vodilnih pobud, kot so program štipendij EU in ukrepi za krepitev zaupanja v podporo tehničnemu odboru za kulturno dediščino, odboru za pogrešane osebe, pobudam tehničnih odborov obeh skupnosti ter spodbujanju in omogočanju trgovine prek zelene črte.

Podpora gospodarskemu razvoju skupnosti ostaja bistvena značilnost programa. Pomoč je bila zagotovljena za nadgradnjo standardov v ključnih gospodarskih sektorjih s projekti, namenjenimi zasebnemu sektorju in nosilcem živilske dejavnosti. Veliko truda je bilo vloženega v izboljšanje zdravja živali in varnosti hrane v turški skupnosti na Cipru.

Komisija si je še naprej prizadevala pomagati turški skupnosti na Cipru pri izpolnjevanju standardov EU, določenih v svežnju dveh ukrepov, ki ju je Komisija sprejela leta 2021, pri čemer je ime „Χαλλούμι“ „(Halloumi)/„Hellim“ registrirala kot zaščiteno označbo porekla (ZOP) in določila pogoje za pretok tega proizvoda prek zelene črte. Komisija se je še naprej sestajala tudi z neformalno delovno skupino za „Halloumi/Hellim“, ki združuje deležnike iz obeh ciprskih skupnosti.

Leta 2024 je bila dokončana pomembna infrastruktura, ki jo je financirala EU, vključno z zamenjavo kanalizacijskega cevovoda v Nikoziji, instalacijami vodnih sistemov, mladinskimi športnimi objekti in sistemi za energijo iz obnovljivih virov. Kanalizacijsko omrežje Famagusta je bilo dokončano brez napak, v skupno rabo pa je bila dana tudi študija za prvo sončno elektrarno obeh skupnosti. Komisija je še naprej podpirala okoljske sektorje z obravnavanjem tem, ki so pomembne za celoten otok, kot sta krožno gospodarstvo in kakovost zraka.

Zmogljivosti upravičencev za učinkovito izvajanje pravnega reda Evropske unije ob začetku veljavnosti celovite rešitve vprašanja so še vedno zelo pomanjkljive. Turška skupnost na Cipru je sicer še naprej dobro napredovala na številnih področjih, kot so

varnost proizvodov, preprečevanje pranja denarja, izobraževanje, statistika in okolje, ter stalno izražala zanimanje za delo v dodatnih sektorjih in na dodatnih področjih.

Ob koncu leta se je v okviru programa pomoči izvajalo 98 pogodb.

4.2. Napredek pri doseganju ciljev

Splošni cilj programa pomoči je olajšati ponovno združitev Cipra, in sicer s spodbujanjem gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru, pri čemer je posebna pozornost namenjena gospodarskemu povezovanju otoka, izboljšanju stikov med skupnostma in z EU ter pripravam na prevzem pravnega reda Evropske unije.

Dejavnosti, ki so se v letu 2024 izvajale v okviru posameznih ciljev uredbe o pomoči, so opisane v nadaljevanju.

4.2.1. Cilj 1: spodbujanje socialnega in gospodarskega razvoja

Komisija je s programom pomoči še naprej usmerjala in spodbujala gospodarsko povezovanje in razvoj z zagotavljanjem svežnjev pomoči malim in srednjim podjetjem (MSP) v turški skupnosti na Cipru, da bi povečala konkurenčnost in inovacije. Glede na to, da so MSP hrbtenica gospodarske dejavnosti v turški skupnosti na Cipru, se je leta 2024 začel izvajati novi večletni program pomoči „eunite: MSP“ za pomoč MSP ciprskm Turkom pri izpolnjevanju standardov EU, podpiranju inovacij in spodbujanju podjetništva. Leta 2024 so bila 45 podjetjem, ki trgujejo ali se zanimajo za trgovanje prek zelene črte, dodeljena nepovratna sredstva v vrednosti skoraj 2 milijona EUR. To je dodatek k več kot 2 554 nepovratnim sredstvom, zagotovljenim malim in srednjim podjetjem v prejšnjih letih, s čimer se je skupna vrednost nepovratnih sredstev za MSP od začetka programa pomoči povečala na več kot 27 milijonov EUR.

Na področju ekonomske konvergence se je nadaljevalo sodelovanje s Svetovno banko pri makroekonomskem spremljanju, statistiki, olajševanju trgovine in izboljšanju poslovnega okolja turške skupnosti na Cipru v letu 2024. Dokončane so bile tri ključne ocene, in sicer *Distributional Impact of Fiscal Policy in the Turkish Cypriot community* (Distribucijski učinek fiskalne politike v turški skupnosti na Cipru), *Estimation of an absolute poverty line for the Turkish Cypriot economy* (Ocena praga absolutne revščine za turško-ciprsko gospodarstvo) in *Living Standards Assessment for the Turkish Cypriot community* (Ocena življenjskih standardov za turško skupnost na Cipru), o ugotovitvah pa so razpravljali ustrezni deležniki. Poudarili so pomembne izzive in priložnosti za turškociprsko gospodarstvo ter pomagali izboljšati z dokazi podprto oblikovanje politik. Projekt tehnične pomoči za nadzor trga, ki se je začel marca 2022, se je v letu 2024 nadaljeval. Njegov cilj je, da bi se uvedle nove in izboljšale obstoječe prakse na področju meroslovja, standardizacije, akreditacije in ugotavljanja skladnosti. V tesnem sodelovanju z zasebnim sektorjem je projekt prispeval k izboljšanju poslovnega okolja v turški skupnosti na Cipru in zagotavljanju, da lokalno proizvedeno blago ustreza standardom EU. V tem sektorju je bilo vzpostavljeno nadaljnje sodelovanje s strokovnjaki iz instrumenta EU TAIEX (izmenjava informacij in tehnična pomoč), ki podpira uporabo standardov, usklajenih z EU.

V okviru izvajanja sheme ZOP EU za „Χαλλούμι“ „Halloumi“/„Hellim“ v turški skupnosti na Cipru je tehnična pomoč, ki jo je financirala EU, še naprej zagotavljala podporo kmetom, živilskim tovarnam in lokalnim organom pri izpolnjevanju zahtev sheme EU za ZOP. Zaradi tega so bili do konca leta 2024 v okviru sheme ZOP certificirani in potrjeni štirje proizvajalci sira „Halloumi“/„Hellim“ in 24 kmetij v turški skupnosti na Cipru. Poleg tega so se začele priprave na pilotni program vzreje

ovc in koz za povečanje razpoložljivosti in kakovosti mleka. Podpora je vključevala tudi pomoč pri preprečevanju, odkrivanju in nadaljnjem odpravljanju bolezni živali ter upravljanju zdravja živali v skladu s standardi EU. Leta 2024 so bila 21 kmetijam in trem mlekarnam zagotovljena nepovratna sredstva v višini 2,6 milijona EUR za pomoč pri izpolnjevanju standardov EU v proizvodnih procesih in povečanju njihove proizvodne zmogljivosti. Tehnično podporo, ki jo je zagotovila EU, so spremljala srečanja neformalne delovne skupine EU obeh skupnosti za „Halloumi“/„Hellim“.

Podpora kmetom in nosilcem živilske dejavnosti je zaradi svojega gospodarskega in družbenega pomena del širše podpore EU za izboljšanje preživetja in razvoja podeželja v turški skupnosti na Cipru. Nova večletna pobuda „eunite: AgriBusiness“ se je začela izvajati leta 2024, njeni cilji pa so (i) okrepiti kmetijsko strokovno znanje v turški skupnosti na Cipru v skladu s pristopom sistemov znanja in inovacij EU na področju kmetijstva (AKIS), (ii) okrepiti storitve kmetijskega svetovanja ter (iii) spodbuditi inovacije in trajnostno rast kmetijskega in podeželskega okolja.

Komisija je še naprej podpirala izobraževanje, pri čemer se je posebej osredotočila na poklicno izobraževanje in usposabljanje, vseživljenjsko učenje in poklicni razvoj učiteljev v turški skupnosti na Cipru. V devetih šolah so bili razviti in pilotno izvedeni svežnji učnih načrtov za 29 poklicev, izvedene pa so bile tudi fokusne skupine in razgovori s 114 učitelji in 88 učenci. Pripravljeni so bili vodniki na medsektorskih področjih, kot so zdravje in varnost, podjetništvo, varstvo okolja in tuji jezik v poklicih, ki so bili razdeljeni šolam. Ocena potreb po usposabljanju za strokovni razvoj učiteljev je bila izvedena v vseh šolah v turški skupnosti na Cipru. V njem so bile opredeljene štiri glavne teme (učinkovito poučevanje in učenje, vodstvo šol, vključujoče izobraževanje ter varne šole in krizno upravljanje). Za vsako od teh je bil ustanovljen odbor, ki je nato razvil ustrezne module usposabljanja.

Komisija je v letu 2024 nadaljevala z zagotavljanjem podpore za spodbujanje trgovine prek zelene črte. Z novimi vrstami predelane hrane in materialov, ki pridejo v stik z živili, se je uspešno trgovalo prek zelene črte in so bili dani na trg EU. Poslovna skupnost je pokazala veliko zanimanje za povečanje skladnosti s standardi EU. To je pokazalo več poizvedb, naslovljenih na ciprsko točko EU „vse na enem mestu“, ki podjetjem in trgovcem, ki se zanimajo ali se ukvarjajo s trgovino prek zelene črte, zagotavlja znanje, podporo in priložnosti za mreženje. Od začetka pobude leta 2023 točka EU „vse na enem mestu“ zagotavlja prilagojeno podporo 85 trgovcem.

4.2.2. Cilj 2: razvoj in prestrukturiranje infrastrukture

V okviru Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP) se je nadaljevalo izvajanje instrumenta za lokalno infrastrukturo EU na podlagi tekočih sporazumov o prispevkih, podpisanih s Komisijo, v skupni vrednosti 36,7 milijona EUR. Instrument zagotavlja podporo za pripravo in izvajanje ustreznih naložb v lokalno infrastrukturo. To je vključevalo zamenjavo kanalizacijskega cevovoda „Trunk E“ na mestnem območju Nikozije, namestitev rezervoarjev za vodo in avtomatskih črpalnih sistemov v kraju Lefka/Lefke, zagotavljanje športnih objektov in opreme v štirih šolah ter uporabo fotovoltaičnih solarnih sistemov v kraju Lefka/Lefke in centru za sodelovanje Kormakitis.

Sanacijska dela kanalizacijskega omrežja Famagusta so bila uspešno zaključena in do konca roka za priglasitev del decembra 2024 ni bila priglašena nobena zadevna okvara. Poleg tega je bila pripravljena predhodna študija izvedljivosti za sončno elektrarno

obeh skupnosti v varovalnem pasu, ki je bila obema ciprskima skupnostma predstavljena februarja 2024.

Strukturne izzivi v zvezi z obratovanjem odlagališča v turški skupnosti na Cipru so se nadaljevale tudi v letu 2024. Predhodno navedene pomanjkljivosti, povezane s slabim obratovanjem in upravljanjem odlagališča, v letu 2024 žal niso bile odpravljene. Komisija bo še naprej podpirala upravičenca pri izboljšanju stanja, če bodo sprejete ustrezne strateške odločitve o upravljanju odlagališča.

Komisija je za izboljšanje in varstvo okolja obema ciprskima skupnostma še naprej zagotavljala dejavnosti za krepitev zmogljivosti. Leta 2024 je bilo več sto okoljskim strokovnjakom zagotovljenih več tečajev usposabljanja in delavnic, med drugim na področju sistemov okoljskega upravljanja, podatkovne analitike za okoljsko ravnanje, kakovosti zraka, krožnega gospodarstva ali gospodarjenja z gozdovi. Poleg tega so se na ciprskem okoljskem simpoziju (Cyprus Environment Symposium) decembra 2024 za tri dni zbrali okoljski voditelji iz obeh skupnosti, da bi razpravljali o skupnih težavah in rešitvah za okoljske izzive.

4.2.3. Cilj 3: spodbujanje sprave, ukrepi za krepitev zaupanja in podpora civilni družbi

Odbor za pogrešane osebe, ki prejema podporo na podlagi sporazuma o prispevku s Programom Združenih narodov za razvoj, je nadaljeval terensko in laboratorijsko delo. Do konca leta 2024 je od skupno 2 002 pogrešanih oseb izkopal posmrtne ostanke 1 186 oseb. Z genetskim testiranjem je bila ugotovljena identiteta 1 051 oseb, njihovi posmrtni ostanki pa so bili vrnjeni družinam.

Leta 2024 je bil podpisan nov sporazum o prispevku v vrednosti 2,6 milijona EUR, namenjen financiranju dejavnosti odbora za pogrešane osebe v letu 2025. V obdobju 2006–2024 je EU skupno prispevala več kot 41,1 milijona EUR za podporo dejavnostim odbora za pogrešane osebe, kar je 80 % vseh sredstev, ki so mu bila dodeljena v tem obdobju.

Varstvo kulturne dediščine je ostalo ključni element sprave in ukrepov za krepitev zaupanja, ki so podprti v okviru programa pomoči, v tesnem sodelovanju s tehničnim odborom za kulturno dediščino, ki ga sestavljata obe skupnosti. EU je v obdobju 2006–2024 programu kulturne dediščine skupno dodelila sredstva v višini približno 30 milijona EUR. To je omogočilo ohranjanje, strukturno podporo in fizično zaščito ali obnovo 178 območij kulturne dediščine po vsem otoku.

Štipendijska shema EU za ciprsko mladino z mrežo United World Colleges je devetim grškim ciprskim in devetim turškim ciprskim štipendistom omogočila študij v ustanovah mreže United World Colleges. Od vzpostavitve sheme je 64 izjemnih mladih turških in grških Cipрčanov zaključilo dvoletni tečaj mednarodne mature na eni od šol v mreži United World Colleges, katerih cilj je združiti ljudi za mir in trajnostno prihodnost. Shema je prav tako spodbujala dejavnosti sodelovanja mladih iz obeh skupnosti in kratke tečaje, namenjene opolnomočenju mladih za spreminjanje njihovih družb na bolje.

Podpora civilni družbi se je v letu 2024 nadaljevala. Projekt državljanskega prostora, ki organizacijam civilne družbe zagotavlja tehnično pomoč, jim je še naprej pomagal graditi njihove zmogljivosti, spodbujati ugodno okolje za razvoj civilne družbe ter

spodbujati mreženje in skupne dejavnosti z grškimi organizacijami civilne družbe na Cipru in drugimi organizacijami civilne družbe v EU.

Organizacije civilne družbe so uspešno zaključile projekte v zvezi s pravicami pacientov, zaposlenih, spolnih manjšin in mednarodnih študentov, varstvom okolja, razvojem mladih in vlogo množičnih medijev v procesu vzpostavljanja miru. Podpisana je bila nova pogodba o nepovratnih sredstvih v vrednosti 1,7 milijona EUR za podporo dejavnostim ciprskega foruma za dialog, ki združuje različne stranke, sindikate, poslovna/poklicna združenja/združenja delodajalcev in organizacije civilne družbe iz obeh skupnosti, da bi oblikovali skupne vizije in instrumente, ki podpirajo postopek rešitve ciprskega vprašanja. Objavljen je bil nov razpis za zbiranje predlogov v višini 2,25 milijona EUR za financiranje ukrepov organizacij civilne družbe, zlasti na področju človekovih pravic, okolja in krepitve zaupanja med skupnostma.

Platforma za človekove pravice je še naprej uspešno uporabljala neposredna nepovratna sredstva EU in je leta 2024 prejela dodatno financiranje. Glavne dejavnosti so bile osredotočene na tematska področja z razsežnostjo enakosti spolov, kot so boj proti trgovini z ljudmi, pravice beguncev in pravice LGBTI+.

4.2.4. Cilj 4: večje približevanje turške skupnosti na Cipru EU

Komisija od leta 2022 sodeluje z Goethejevim inštitutom pri izvajanju programa štipendij EU.

Da bi turško skupnost na Cipru približali EU, je bilo v akademskem letu 2023/2024 turškim študentom na Cipru ponujenih 126 štipendij za študij na univerzah v državah EU. Razvita je bila strategija za alumne, ki alumnom omogoča mreženje, vključevanje in izkoriščanje spretnosti in priložnosti prek različnih dogodkov.

Od leta 2007 je bilo študentom dodeljenih več kot 2 275 štipendij, pri čemer je zajetih več kot 100 univerz in 23 držav EU. Te štipendije podpirajo študente v prvem letniku dodiplomskega študija, diplomante na magistrskih ali doktorskih programih ter raziskovalce in strokovnjake pri nadaljnjem izpopolnjevanju jezikovnega in strokovnega znanja in spretnosti v državah članicah EU.

Informacijsko točko EU upravlja urad EU za podporo programa skupaj s predstavništvom Komisije na Cipru. Leta 2024 je prek svojih spletnih in nespletnih dejavnosti dosegla visoko raven prepoznavnosti ter povečala ozaveščenost o učinku programa pomoči in vlogi EU v postopku rešitve ciprskega vprašanja. Informacijska točka EU in drugi projekti, ki jih financira EU, so v letu 2024 izvedla več kot 350 dejavnosti komuniciranja in prepoznavnosti, vključno s praznovanji ob dnevu Evrope, ki se jih je udeležilo približno 5 000 udeležencev. V tem obdobju je Komisija pripravila 37 publikacij, brošur in avdiovizualnih izdelkov.

4.2.5 Cilja 5 in 6: priprava turške skupnosti na Cipru na prevzem in izvajanje pravnega reda Evropske unije

Za izvajanje ciljev 5 in 6 uredbe o pomoči se uporablja instrument TAIEX. Pomaga pri pripravi turške skupnosti na Cipru na izvajanje pravnega reda Evropske unije, da bi se ob začetku veljavnosti celovite rešitve odpravila odložitev njegove uporabe.

Instrument TAIEX ostaja pomembno orodje za doseganje ciljev programa pomoči in za podporo trgovini prek zelene črte. Dejavnosti instrumenta TAIEX so se izvajale v 13 sektorjih pravnega reda Evropske unije, da se turška skupnost na Cipru približa standardom in postopkom EU. Skupno je bilo organiziranih 110 strokovnih misij in ena delavnica. Poleg tega so bila prizadevanja ustvariti podatkovno zbirko vseh

pravnih besedil, pripravljenih s podporo instrumenta TAIEX, da se zagotovi visoka kakovost prevajanja in tolmačenja v turški skupnosti na Cipru.

Podpora trgovini prek zelene črte (Uredba Sveta (ES) št. 866/2004) je ostala najbolj aktivno področje dejavnosti instrumenta TAIEX, ki zahteva veliko virov. Neodvisni strokovnjaki, ki jih je pooblastila Komisija, so izvajali redne fitosanitarne inšpekcijske preglede svežega sadja in zelenjave, rastlinskih proizvodov, krompirja, medu in ribiških plovil, da bi zagotovili izpolnjevanje standardov EU za živila, s katerimi se trguje. Ministrstvo Republike Ciper za zdravje je aprila 2024 izdalo okrožnico, s katero je dovolilo trgovino prek zelene črte za dodatnih šest kategorij predelane hrane, in sicer kavo, limonado, zamrznjeno zelenjavo, zamrznjenim krompirjem, živili, vloženimi v kis, in posušenimi listi jute. Strokovnjaki TAIEX so zagotavljali standarde in kakovost na ravni EU s preverjanji skladnosti obratov na območjih, ki niso pod vladnim nadzorom.

4.3. Finančno izvrševanje (pogodbe in izplačila)

4.3.1. Sklepanje pogodb

Komisija je v letu 2024 podpisala pravne obveznosti v višini 37,5 milijona EUR.

4.3.2. Plačila

Plačila so v letu 2024 skupaj znašala 40,4 milijona EUR (v letu 2023 pa 37,3 EUR).

4.4. Spremljanje

Komisija je neposredno odgovorna za izvajanje večine projektov (neposredno upravljanje). Raven spremljanja, ki ga izvajajo službe Komisije, je zelo visoka, poteka pa v obliki stalnih stikov z izvajalci, obiskov in sestankov na kraju samem ter sestankov usmerjevalnih odborov, kot tudi okrepljenega sodelovanja z lokalnimi koordinatorji financiranja EU. Skupina za zagotavljanje podpore pri nepovratnih sredstvih je Komisiji še naprej zagotavljala tehnično podporo v obliki spremljanja izvajanja pogodb o dodelitvi nepovratnih sredstev, upravičencem pa je pomagala pri uporabi pravil EU o izvajanju pogodb o dodelitvi nepovratnih sredstev, vključno s pravili o sekundarni oddaji naročil.

Poleg tega Komisija izvaja več pogodb v okviru posrednega upravljanja. Izvajalski organi, kot so Program Združenih narodov za razvoj, Svetovna banka, Goethejev inštitut in nemška agencija za mednarodno sodelovanje (GiZ), poročajo Komisiji v skladu z ustreznimi okvirnimi sporazumi. Komisija tesno sodeluje pri vsakodnevnem nadzoru teh ukrepov.

4.5. Revizija in nadzor

Priporočila iz zadnje revizije, ki jo je leta 2017 izvedla Služba za notranjo revizijo v zvezi z ureditvami notranje kontrole na področju javnega naročanja, so bila zdaj v celoti upoštevana.

4.6. Ocena

Leta 2022 je bila objavljena neodvisna ocena programa pomoči za obdobje 2013–2018. Rezultati ocene so bili zadovoljivi. V njej je bilo ugotovljeno, da program ostaja relevanten in da je bil njegov učinek na splošno pozitiven. Potrdil je dodano vrednost EU in priznal, da program ohranja perspektivo ponovne združitve. Poudaril je tudi splošno skladnost in učinkovitost programa. Hkrati je bilo v oceni poudarjeno, da program pomoči sam ne more doseči ponovne združitve Cipra, saj odgovornost za to še vedno nosita obe ciprski skupnosti.

4.7. Informiranje, obveščanje in prepoznavnost

Na splošno je bilo leta 2024 izvedenih več kot 350 ukrepov za prepoznavnost in komuniciranje, da bi se predstavil prispevek Evropske unije k razvoju turške skupnosti na Cipru in postopku reševanja ciprskega vprašanja. Komisija je leta 2024 objavila posebno poročilo, v katerem je predstavila prizadevanja v okviru programa pomoči za celovito rešitev ciprskega vprašanja, da bi vsem Ciprčanom zagotovila boljšo prihodnost ter pomagala doseči trajno varnost in stabilnost v vzhodnem Sredozemlju[4].

4.8. Posvetovanja z vlado Republike Ciper

Organizirana so bila redna srečanja s predstavniki vlade Republike Ciper. Komisija se še naprej zanaša na sodelovanje vlade pri preverjanju lastninskih pravic in olajšanju dela tehničnih odborov obeh skupnosti. Komisija se redno sestaja tudi z ministrstvom za zunanje zadeve in stalnim predstavništvom Republike Ciper pri EU.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Komisija z delom, ki ga opravlja v skladu s cilji uredbe o pomoči, še naprej zagotavlja pomoč v okviru uredbe o pomoči, da bi olajšala ponovno združitev Cipra, in sicer s spodbujanjem gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru in njegovim približevanjem Evropski uniji.

V letu 2024 se je pomoč še naprej osredotočala na področja, ki predstavljajo posebne izzive za prihodnjo skladnost s pravnim redom Evropske unije, hkrati pa je zagotavljala, da se nastajajoče potrebe učinkovito obravnavajo.

Poudarek na ustreznosti, zrelosti, lastništvu in trajnosti projektov je prinesel pozitivne rezultate in bo še naprej usmerjal prihodnje razprave o načrtovanju programov. Nadaljevala se bodo tudi prizadevanja za doseganje večjega in dolgoročnega učinka na prednostnih področjih s strateškimi ukrepi. Komisija je pripravljena, da po potrebi uporabi vire, vključno z viri v okviru programa pomoči, v podporo pogajanjem za rešitev ciprskega vprašanja pod okriljem ZN in nadaljnjim razvojem v zvezi s tem postopkom.

[4] Evropska Komisija. (2024). Zagotavljanje podpore EU za rešitev ciprskega vprašanja:zapuščina in vizija.